

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор університету,

доктор технічних наук, професор

Володимир КЮРЧЕВ

« 19 » вересня 2021 рік

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО
ЕКЗАМЕНУ

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»

зі спеціальності **281 «Публічне управління та адміністрування»**

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Мелітополь, 2021 р.

Перелік професійних дисциплін
для комплексного державного кваліфікаційного екзамену
для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
за спеціальністю **281 «Публічне управління та адміністрування»**,
Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

1. Публічне управління та адміністрування
2. Геополітика та національна безпека
3. Місцеве самоврядування
4. Адміністративне право
5. Організація надання адміністративних послуг

Теми з дисципліни «Публічне управління та адміністрування»

Тема 1. Публічне адміністрування як системне суспільне явище.

Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюція. Предметна сфера публічного адміністрування. Методологічна основа. Співвідношення управління та адміністрування. Публічне адміністрування як напрям наукових досліджень, сукупність знань, сфера діяльності .

Тема 2. Теоретичні основи публічного управління.

Структурні складові публічного управління. Філософські засади. Концептуальні ідеї. Виявлення закономірностей та методи дослідження. Основні закономірності та закони публічного управління. Поняття публічного. Державна влада та публічна влада, державна політика та публічна політика: спільне і відмінне.

Тема 3. Об'єктивні закони публічного управління.

Основні закони, закономірності та принципи публічного управління державою. Закономірності публічного управління та адміністрування. Взаємозв'язок законів, закономірностей та принципів публічного управління. Об'єктивні закони публічного управління. Специфічні закони формування та ефективного функціонування системи публічного управління. Закономірності публічного управління. Чинники вибору у публічному управлінні та адмініструванні. Базові моделі публічного управління та адміністрування. Самоорганізація в системі публічного управління та

адміністрування. Підходи у публічному управлінні та адмініструванні.
Парадигма досліджень публічного управління та адміністрування.

Тема 4. Принципи публічного управління.

Принципи публічного управління та їх ціннісний вимір (Глен Райт). Принцип зворотного зв'язку як основа публічного управління. Принципи публічного управління та адміністрування. Основні підходи до формування принципів публічного управління.

Тема 5. Цілі і функції публічного управління.

Класифікація цілей публічного управління. Особливості процесу цілевизначення в публічному управлінні. Ієрархія цілей і “дерево цілей” публічного управління. Поняття функції публічного управління, її предмет і зміст. Класифікація функцій публічного управління. Функція надання адміністративних послуг. Методи і засоби реалізації функцій публічного управління. Функціональний підхід до розбудови системи органів виконавчої влади. Організаційно-функціональна структура публічного управління і принципи її формування. Місія, цілі, завдання і управлінські функції державних органів. Забезпечення горизонтальних взаємодій у державному апараті.

Тема 6. Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень.

Управління як визначальна функція публічного адміністрування. Управлінське рішення як наукова категорія. Пріоритетність політичного вибору цінностей та цілей. Визначення цінностей та цілей – визначальна ланка прийняття рішень. Роль конкуренції в процесі прийняття рішень. Взаємовідношення суб'єкта та об'єкта прийняття рішень. Послідовність етапів прийняття рішень. Динаміка виконання рішень.

Тема 7. Форма державного устрою і методи державного та публічного управління.

Поняття і сутність державного управління. Громадська обумовленість державного управління. Цільова спрямованість державного управління. Світові тенденції еволюціонування держави як суб'єкта управління суспільними процесами. Концепція спроможності держави. Обумовленість державного управління вектором історичної еволюції, соціальною сутністю і формами держави. Традиційна, раціональна і сервісна (маркетингова) моделі державного управління. Співвідношення державної влади і державного управління. Державний механізм: державний апарат і державні установи та організації. Органи влади і апарат управління. Принципи державного управління та їх характеристика. Рівні державного управління. Форми державного управління.

Тема 8. Основи демократії.

Витоки і сутність демократії. Виникнення і зміст демократії. Особливості сучасної демократії. Аспекти й різновиди демократії. Основні цінності сучасної демократії. Теорія і практика сучасних переходів до демократії. Проблеми розвитку сучасної демократії в сучасній Україні. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. Конституція незалежної Української держави та її правовий захист.

Тема 9. Антикорупційна діяльність у сфері публічного управління.

Поняття корупції. Сутність термінів «корупція» та «корупційні дії». Типи корупції. Види корупції. Форми корупції. Ознаки корупційних дій. Безпосередні причини та умови розвитку корупції в публічному управлінні. Зони «підвищеного» ризику прояву корупції у сфері публічного управління. Загальна характеристика антикорупційного національного та міжнародного законодавства. Антикорупційна стратегія України

Тема 10. Результативність та ефективність публічного управління та адміністрування.

Сервісна складова публічного управління. Поняття «послуги, що надається при виконанні функцій державної влади». Публічні послуги: національні особливості підходів до розуміння та забезпечення. «Перелік базових публічних послуг» Європейського Союзу. Адміністративні послуги держави: соціально-економічна сутність та критерії оцінки якості надання. Поняття універсальної послуги. Оцінка результативності та ефективності здійснення державного управління. Детермінанти підвищення ефективності публічного управління та адміністрування. Ноосферне управління в системі державної влади.

Теми з дисципліни «Геополітика та національна безпека»

Тема 1. Предмет та функції геополітики як науки. Методологія геополітики.

Поняттєвий апарат геополітики. Політична глобалізація як новий тип міждержавних відносин. Зв'язок дисципліни із суспільною практикою. Зміст поняття «безпека». «Світова система безпеки». Структурні елементи національної безпеки. Національні інтереси: суть, структура, зміст.

Тема 2. Сучасна світова політика: визначення та структура. Визначення поняття світової політики. Предметна специфіка світової

політики. Зміст поняття «глобальна політика». Сучасне розуміння акторів світової політики. Дискусії про конфігурацію акторів в системі світової політики. Проблеми співвідношення акторів, чинників та структур світової політики.

Тема 3. Концептуальні особливості регіональної світової політики сучасності.

Регіоналізація та регіоналізм. Зміст принципу «відкритого регіоналізму». Міжрегіоналізм та трансрегіоналізм в сучасному світі. Сучасні тенденції розвитку окремих регіонів світу (ЄС, Східна Азія, Латинська Америка та ін.).

Тема 4. Основні фактори міждержавних відносин наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.

Релігійний фактор, як один із провідних чинників світової політики сучасності. Роль військової сили в умовах біполярної системи і стратегічного паритету. Проблема спірних територій та невизнаних державних утворень на початку ХХІ ст. Ядерна безпека та проблема нерозповсюдження ядерної зброї. Новий світовий порядок: основні сценарії розвитку.

Тема 5. Політичний, культурний та економічний експансіонізм у системі сучасної світової політики

Сучасний експансіонізм, його зв'язок з демократією та переформатування глобального світоустрою. Етапи розвитку сучасного експансіонізму в світовій політиці. Російський чинник у світовій політиці сучасності. Економічна експансія Китаю, стратегія та доктрина китайського експансіонізму.

Тема 6. Фактор протиборства та конфліктів у сучасній системі світової політики.

Особливості конфліктів в ХХ ст. Загальносистемні передумови конфліктності в ХХІ ст. Проблема врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту на початку ХХІ ст. «Арабська весна» та її наслідки для Близького Сходу та Північної Африки. Проблема терористичної Ісламської держави на території Сирії та Іраку.

Тема 7. Глобальні проблеми сучасної світової політики

Зміст поняття глобальних проблем сучасної світової політики. Проблеми довкілля та природних ресурсів. Стан світової продовольчої безпеки та його значення у світовій політиці. Вплив демографічної проблеми на формування світової політики сучасності. Внутрішній та міжнародний тероризм як загроза міжнародній безпеці.

Тема 8. Національна та міжнародна безпека: теоретичний та практичний виміри

Зміст поняття категорії «безпека» в міжнародно-політичній теорії. Суб'єктна складова міжнародної безпеки. Глобальна безпека та її співвідношення з регіональною безпекою. Проблеми глобальної інформаційної безпеки та інформаційної зброї.

Тема 9. Національна безпека як частина національного інтересу держави. Регіональна безпека

Структурні елементи національної безпеки та їх характеристика. Національні інтереси: суть, структура, зміст. Чинники забезпечення національної безпеки. Сутність регіональної безпеки.

Тема 10. Міжнародна стабільність в сучасних глобалізаційних умовах

Зміст поняття стабільності міжнародних відносин. Особливості визначення поняття «стабільність» зарубіжними та вітчизняними теоретиками. Зміст концепту «балансу сил». Обумовленість міжнародної стабільності стратегіями держав. Сучасні політологічні концепції ядерної стабільності.

Тема 11. Війна як загроза міжнародній безпеці в постіндустріальну епоху

Сутність воєнного конфлікту у політиці постіндустріальної епохи. Воєнні конфлікти в сучасну епоху. Асиметрія війни. Військові та воєнні способи вирішення конфліктів: переваги та Гібридна війна та її форми. Інформаційна війна. Причини зростання її ролі в світовій політиці.

Тема 12. Незалежна Україна в системі сучасних міжнародних відносин

Зовнішня політика України в 1990-2000-ні рр. Міжнародна діяльність України в рамках СНД. Участь України у діяльності ООН. Україна та європейські регіональні організації. Співпраця України та НАТО в сфері міжнародної безпеки.

Тема 13. Міжнародно-політична проблема національної безпеки України

Європейський шлях розвитку України як вибір українського народу. Політико-правові основи забезпечення національної безпеки в Україні.

Особливості набуття Україною без'ядерного статусу. Сучасні загрози територіальній цілісності України.

Міжнародний імідж України в контексті забезпечення захисту національних інтересів.

Теми з дисципліни «Місцеве самоврядування»

Тема 1. Місцеве самоврядування як складова публічного управління.

Місцеве самоврядування як складовий елемент публічного управління. Поняття та ознаки місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування як форма народовладдя й публічної влади. Місцеве самоврядування як публічна влада територіального колективу на самостійне вирішення питань місцевого значення. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні. Принципи місцевого самоврядування. Автономність місцевого самоврядування по відношенню до державної влади. Європейська Хартія місцевого самоврядування та Всесвітня Декларація місцевого самоврядування. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування.

Тема 2. Основні засади місцевого самоврядування як форми здійснення влади народом. теоретичні засади розвитку місцевого самоврядування.

Вчення про природні права людини і громадянське суспільство як основа теорії місцевого самоврядування. Теорія природних прав вільної громади. Теорія соціального обслуговування. Теорія дуалізму муніципального управління. Основні моделі місцевого самоврядування: англосаксонська та континентальна (французька). Змішана, іберійська, радянська моделі місцевого самоврядування.

Тема 3. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування

Матеріальна основа місцевого самоврядування. Комунальна власність. Спільна власність територіальних громад. Місцеве господарство та його структура. Поняття місцевих фінансів та основ фінансової автономії місцевого самоврядування. Місцевий бюджет. Доходи і видатки місцевих бюджетів. Участь держави у формуванні місцевих бюджетів. Міжбюджетні трансферти. Порядок розробки, розгляду та затвердження місцевих бюджетів. Контроль за виконанням місцевого бюджету. Фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування.

Тема 4. Правові основи здійснення населенням права місцевого самоврядування

Правова основа місцевого самоврядування. Статут територіальної громади, регламент місцевої ради, їх значення для організації місцевого самоврядування. Порядок прийняття та реєстрації статуту територіальної громади. Зміст статуту територіальної громади. Символіка місцевого самоврядування. Територіальна основа місцевого самоврядування.

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення місцевого самоврядування

Система місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування первинного і вторинного рівня. Система органів місцевого самоврядування територіальної громади. Система повноважень місцевого самоврядування. Система форм здійснення місцевого самоврядування. Форми безпосередньої та представницької демократії у здійсненні місцевого самоврядування.

Тема 6. Територіальна громада в системі місцевого самоврядування.

Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Сільські, селищні і міські ради як представницькі органи місцевого самоврядування. Особливості статусу районних у містах рад. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад. Обласні та районні ради як органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст. Організація роботи органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Сільський, селищний, міський голова, голова районної, обласної ради. Органи самоорганізації населення. Форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування.

Тема 7. Інституційна структура місцевого самоврядування в Україні

Проблеми інституційного забезпечення реформи місцевого самоврядування в Україні. Сучасний стан муніципальних реформ та механізм

стимулювання їх розвитку. Алгоритм інституційного забезпечення реформи місцевого самоврядування, реалізація заходів щодо реформування адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування в Україні.

Тема 8. Реалізація конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні

Конституційне закріплення місцевого самоврядування в Україні. Система законодавчо-правових актів, що визначають функціонування місцевого самоврядування. Предмет місцевого самоврядування. Повноваження місцевого самоврядування. Власні і делеговані повноваження місцевого самоврядування.

Функції місцевого самоврядування. Організаційно-правова, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування.

Тема 9. Компетенції та повноваження місцевого самоврядування. відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Поняття представницького органу місцевого самоврядування. Система місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування. Правовий статус представницьких органів місцевого самоврядування в Україні. Порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування. Види місцевих виборів, порядок і строки їх проведення. Загальне виборче право. Рівне виборче право. Пряме виборче право. Суб'єкти виборчого процесу. Публічність і відкритість виборчого процесу. Висування кандидатів у депутати. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення підготовки та проведення виборів. Голосування та встановлення результатів місцевих виборів Заміщення депутатів, позачергові, повторні, проміжні та перші вибори. Склад ради. Правомочний склад ради. Функції і компетенція представницьких органів місцевого самоврядування. Повноваження сільських, селищних, міських рад. Повноваження районних і обласних рад. Дострокове припинення повноважень ради.

Теми з дисципліни «Адміністративне право»

Тема 1. Адміністративне право як юридична основа реалізації публічного управління

Поняття адміністративного права. Поняття норми адміністративного права.

Поняття та сутність адміністративно-правових відносин.

Тема 2. Джерела адміністративного права

Поняття та види джерел адміністративного права. Національні джерела адміністративного права. Міжнародні джерела адміністративного права.

Тема 3. Суб'єкти публічного адміністрування

Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування. Компетенція суб'єкта публічного адміністрування.

Тема 4. Органи виконавчої влади

Роль Президента України в системі виконавчої влади. Система органів виконавчої влади. Види органів виконавчої влади.

Тема 5. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права

Місце приватної особи в системі суб'єктів адміністративного права.

Адміністративна правосуб'єктність приватної особи.

Тема 6. Нормативно-правовий акт як інструмент публічного адміністрування

Види, вимоги, порядок підготовки та ухвалення нормативно-правового акта.

Державна реєстрація нормативно-правового акта.

Тема 7. Публічна служба

Поняття та види публічної служби. Поняття і сутність державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як основних різновидів публічної служби.

Тема 8. Правовий статус державного службовця

Поняття державного службовця. Посади державної служби та їх категорії.

Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державного службовця.

Тема 9. Правовий статус службовця в органі місцевого самоврядування
Поняття службовця в органі місцевого самоврядування. Посади в органах місцевого самоврядування та їх категорії. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність службовця в органі місцевого самоврядування.

Тема 10. Форми та методи державного управління

Державне управління: поняття, ознаки, принципи. Адміністративний розсуд. Адміністративно-правові режими. Форми державного управління. Методи державного управління: поняття, види, характеристика. Поняття, види та зміст правових актів державного управління.

Тема 11. Адміністративна відповідальність

Поняття та ознаки адміністративної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності. Адміністративне правопорушення: поняття, юридичний склад та характеристика.

Тема 12. Заходи адміністративної відповідальності

Поняття адміністративного стягнення. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних правопорушень. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.

Теми з дисципліни «Органи надання адміністративних послуг»

Тема 1. Адміністративні послуги: концептуальні засади та термінологія.

Сервісна концепція державного управління: влада як «постачальник послуг», система державного управління як організація з надання адміністративних послуг, держава як їх замовники і споживачі. Сервісна соціальна спрямованість надання адміністративних послуг. Об'єктивна необхідність, мета, завдання та значення адміністративних послуг для розбудови «сервісної» держави. Підходи до класифікації адміністративних послуг. Суб'єктний підхід до класифікації адміністративних послуг: послуги для громадян, послуги для підприємців, та юридичних осіб та послуги інформаційного характеру, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Класифікація адміністративних послуг через призму їх необхідності: послуги, які відображені у потребах

(необхідні); законні (обов'язкові для послугодавців) послуги; послуги, які реалізуються (реальні).

Тема 2. Державна політика у сфері надання адміністративних послуг

Історія становлення та розвитку системи надання адміністративних послуг в Україні. Сутність, завдання, принципи та складові державної політики надання адміністративних послуг в Україні. Інституційне забезпечення процесів надання адміністративних послуг. Правове регулювання порядку надання адміністративних послуг. Недоліки у законодавстві, що регулює процес надання адміністративних послуг органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Тема 3. Стандартизація надання адміністративних послуг

Підходи до організації процесу надання адміністративних послуг: сервісний, клієнтоорієнтований, репутаційний. Критеріальні вимоги до процесу надання якісних адміністративних послуг: результативність, своєчасність, доступність, зручність, простота, відкритість. Стандартизація якості обслуговування замовників послуг. Завдання стандартизації. Система вимог, норми і правила обслуговування громадян. Принципи та основні параметри взаємодії із замовниками послуг. Персональні вимоги до надавача адміністративних послуг: професіоналізм, комунікативні навички, виконавська та трудова дисципліна, чесність і доброзичливість.

Тема 4. Якість адміністративних послуг та критерії її оцінки

Об'єктивна необхідність оцінки якості адміністративних послуг органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Оцінка якості надання адміністративних послуг з точки зору держави (внутрішня оцінка органу) та з точки зору споживачів (зовнішня оцінка). Критерії оцінки якості адміністративних послуг: доступність, результативність, зручність, простота; професійність; строковість; оперативність; своєчасність; відкритість; повага до людини; мінімальна (справедлива) вартість.

Тема 5. Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) як спосіб надання адміністративних послуг населенню

Порядок створення Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Основні етапи створення ЦНАП. Ключові рішення (акти), необхідні для створення ЦНАП. Основні матеріальні та фінансові витрати, необхідні для створення ЦНАП. Компетенція та структура Центру надання адміністративних послуг. Номенклатура послуг, які можуть надаватися в

ЦНАП, органи та підрозділи, залучені до ЦНАП. Структура ЦНАП. Зовнішні аспекти організації ЦНАП: місце розташування; вимоги до приміщення; режим роботи; упорядкування черги; вимоги до зони очікування; способи звернення за адміністративними послугами, в тому числі, доступ споживачів до формулярів; надання послуг господарського характеру (супутніх).

Внутрішні аспекти організації діяльності ЦНАП. Спрощення процедури надання адміністративних послуг. Технологічні картки надання адміністративних послуг (інформація для працівників).

Тема 6. Зарубіжні практики надання адміністративних послуг населенню органами влади в Німеччині, Франції, Польщі, Великобританії.

Інститут надання адміністративних послуг у розвинених країнах Європи і світу, який є чітко транспарентним, відлагодженим механізмом, що віддзеркалює демократизм системи держаного устрою і покликаний ефективно й раціонально вирішувати проблеми громадян, підвищуючи тим самим якість їх життя. Узагальнено міжнародний досвід регламентації і регулювання процесів та процедур надання владою якісних послуг населенню в США, Бельгії, Великобританії, Португалії, Франції, Німеччині, Польщі.

Тема 7. Кадрове забезпечення процесу надання адміністративних послуг

Кадрове забезпечення процедур надання адміністративних послуг органами державної влади та органами місцевого самоврядування в умовах адміністративної реформи. Кваліфікаційні вимоги до працівників, що залучені до процесу надання адміністративних послуг, та порядок їх атестації. Підвищення кваліфікації працівників, що надають адміністративні послуги населенню. Проблеми кадрового забезпечення надання адміністративних послуг та можливі шляхи їх вирішення.

Тема 8. Інформаційно-комунікативне забезпечення процесу надання адміністративних послуг

Інформаційне забезпечення ЦНАП. Інформаційна картка адміністративної послуги (інформація для споживача). Інформаційні стенди. Консультативна допомога (у тому числі телефонна довідка). Веб-сторінка ЦНАП. Доступ до інформації осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Рекомендована література

Основна:

- 1.Адміністративні послуги для тебе: посіб. громадянину / заг. ред. В. Тимошук. Київ : Видав. ФОП Москаленко О. М., 2014. 44 с.
- 2.Адміністративні послуги: стан і перспективи реформування. Збірник матеріалів / Тимошук В.П., Добрянська Н.Л., Курінний О.В., Школьний Є.О. та ін. / Заг. ред. Тимошука В.П., Курінного О.В. К., 2015. 428 с.
- 3.Біла книга щодо державної політики у сфері адміністративних послуг (2,6 МБ) - <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/545/White-Book.pdf>
- 4.Гендерний посібник - практичні рекомендації щодо інтегрування комплексного гендерного підходу у роботу ЦНАП (1,8 МБ) - <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/507/2019.pdf>
- 5.Електронні послуги: навч. посіб. / І. В. Клименко; за заг. ред. Н.В. Грицяк. К.: НАДУ, 2014. 100 с. Надання публічних послуг в умовах децентралізації та співробітництва територіальних громад : навчально-практичний посібник за заг. редакцією Записного Д.Ю., Журавля Т.В., Толкованова В.В. Київ, 2018. 172 с.
- 6.Збірник прикладів нормативних документів, необхідних для ефективного функціонування мобільних центрів надання адміністративних послуг (1,6 МБ) - https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/597/ASC_Digest_final.pdf
- 7.Кращі практики та поради щодо створення енергоефективних ЦНАП в ОТГ (посібник) (32,6МБ) <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/493/Posibnyk-zenergoefektyvnosti-ta-stalogo-rozvytku.pdf>
- 8.Навчальний посібник для адміністраторів Центрів надання адміністративних послуг (37,2 МБ) - <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/535/2.pdf>
- 9.Навчальний посібник з надання адміністративних послуг для адміністраторів центрів Дії* (*центри надання адміністративних послуг): Посібник/Андреев О. В., Гугля О. С., Маценко М. М., Ткач Н. О., Шамрай Н. В. — К., 2020. — 263 с. - <https://cnap.in.ua/manual2/>
- 10.Посібник з надання адміністративних послуг (для адміністраторів ЦНАП): Посібник / Андреев О.В., Гугля О.С., Маценко М.М., Семеніхін В.О., Ткач Н.О., Шамрай Н.В. – К., 2019. – 240 с. - <https://cnap.in.ua/manual/>
- 11.Посібник зі співробітництва територіальних громад у сфері адміністративних послуг (6,1 МБ) - <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/579/MMS.pdf>

12. Посібник зі співробітництва територіальних громад у сфері адміністративних послуг (6,1 МБ) - <https://decentralization.gov.ua/cnap/library>
13. Тимошук В. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 124 с.
14. Тренінговий посібник (Збірник тренінгів з підготовки персоналу належних ЦНАП) (3,1 МБ) - <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/397/Treningovuj-posibnyk.pdf>
15. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності: / за заг. ред. Тимошука В.П. Київ, СПД Москаленко О.М., видання 2-ге, доповнене і доопрацьоване. Київ, 2011. 432 с.
16. Шаров Ю. П. Послуга адміністративна // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К. : НАДУ, 2011. Т. 6 : Державна служба 524 с.
17. Як створити ЦНАП з нуля в ОТГ (посібник) (14,7 МБ) – https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/337/A4_TSNAPE_for-web_cover_block.pdf
18. Вакуленко В.М. Міжмуніципальне співробітництво [навч. посіб.] / В.М. Вакуленко, О.С.Ігнатенко, Г.А.Борщ та ін. К.: НАДУ, «Фенікс», 2012. 576 с.
19. Гетьман Є.А. Окремі питання нормотворчої діяльності місцевих державних адміністрацій. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2014. №1. С. 93–96. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_1_18.pdf.
20. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. 192 с.
21. Енциклопедичний словник з публічного управління/Укл.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с.
22. Європейська Хартія місцевого самоврядування (Рада Європи, 15 жовтня 1985 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
23. Звіздай О.В. Нормативно-правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 1. С. 242-249. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_1_35.
24. Інститут старост в об'єднаних громадах: обрання та місце у системі управління / О. Колесников, О. Калашнікова, М. Дзюпин. К. 2016. 36 с.
25. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
26. Куйбіда В.С. Організаційно-правові аспекти місцевого самоврядування в Україні [Текст] : [навч. посіб.]; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини "Україна", Вища шк. політ. лідера. К. : [Ун-т "Україна"], 2011. 158 с.
27. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місьцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П.

- Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук]. К. : 2017.110 с.
28. Лукша О.В. Місцеве самоврядування в Україні : посібник-порадник для депутатів місцевих рад / [Лукша О.В., Федів І.О.]; [за ред. М.Пітцика]. К., 2010.
29. Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л. Управління розвитком муніципальних утворень: теорія, методологія, практика: Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2007. 476 с.
30. Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л., Дудкіна О.П. Муніципальний менеджмент: Навч. посібник. К.: Знання, 2006. 420 с.
31. Методика формування спроможних територіальних громад. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
32. Муніципальне право України: підручник / за ред. Баймуратова М.О. 2-ге вид. доп. К.: Правова єдність, 2009. 720 с.
33. Напрями активізації участі громадськості у місцевому самоврядуванні в містах України: Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1809/>.
34. Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах : матеріали наук.-практ. конф., Київ, 18 квіт. 2018 р. / за заг. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. К: ІПК ДСЗУ, 2018. 360 с.
35. Практичні рекомендації з питань формування спроможних територіальних громад/ авт. кол.: С. М. Серьогін, О. М. Кужман, Є. І. Бородін, Ю. П. Шаров (та ін.). Д.: ДРІДУ НАДУ. 2016. Вип.4. 64 с. (Сер. «Бібліотека реформування місцевого самоврядування»).
36. Принципи трансформації адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс]. URL: <http://pravo.studio/derjaviprava-istoriya/printsipitransformatsiji-administrativno-72122.html>.
37. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
38. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
39. Про місцеві вибори. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>. Про органи самоорганізації населення. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
40. Про співробітництво територіальних громад. Закон України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> 28. Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
41. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1.04. 2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>
42. Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони.

Київ, 2018. 475 с.

43. Данільян О.Г. Національна безпека України : навч. посібник : Сутність, структура та напрямки реалізації / О.Г. Данільян, О.П. Дзьобань, М.І. Панов. Х. : ФОЛІО, 2002. – 282 с.

44. Кормич Л. І. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл., що навчаються за спец. "Політологія", "Міжнародне право", "Міжнародні відносини", "Соціологія" / Л. І. Кормич, М. А. Польовий ; НУ "ОЮА". Одеса : Фенікс, 2017. – 240 с.

45. Ліпкан В.А. Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях / В.А. Ліпкан, О.С. Ліпкан. К. : Текст, 2008. - 400 с.

46. Ситник Г.П. Національна безпека України: теорія і практика : навч. посібник / Г.П. Ситник, В.М. Олуйко, М.П. Вавринчук. К. : Кондор, 2007. – 616 с.

47. Становлення і розвиток системи стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони України; за заг. ред. В. Г. Пилипчука: монографія – К. : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. – 272 с.

48. Ткачук Т. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах євроінтеграції України: правовий вимір: моногр. – К. : ВД «АртЕк», 2018. – 422 с.

Афонін Е., Мартинов А. Українське диво: від депресії до соціального оптимізму. – К.: Києво-Могилянська академія, 2019. –

49. Державне управління та державна служба : [Словник-довід.] / О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2005. – 208 с.

50. Малиновський В. Я. Державне управління : [Навч. посіб.] / В. Я. Малиновський. – Луцьк, 2000. – 558 с.

51. Мельник А.Ф. Державне управління : [Підруч.] / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2009. – 582 с.

52. Посібник для державного службовця з питань запобігання корупційних діянь / уклад. С. М. Серьогін, О. Л. Молошна, В. В. Баштанник [та ін.]. – Дніпропетровськ : ДРІДУ

НАДУ, 2009. – 136 с.

53. Публічне адміністрування в Україні : [Навч. посіб.] / [В. Б. Дзюндзюк, Б. Коротич, Н. М. Мельтюхова та ін.]; за заг. ред. д.філос.н., проф. В.В. Корженка, к.е.н., доц. Н. М. Мельтюхової. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – 256 с.

54. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навч. посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арабаджи; за заг. ред. П. І. Надолішнього, В. Д. Бакуменка. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.

- 55.Державне управління: підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.
- 56.Електронний посібник по теорії та історії державного управління. Частина 2. / С. М. Коник та ін. (Папка 3. Библиотека. Файл: TIDU_Ел.Посіб._Частина 2.pdf)
- 57.Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1-3.
- 58.Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. - Луцьк: Ред.-вид. відд. "Вежа" Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 558 с.
- 59.Кодекс законів про працюУкраїнізі змінами та доповненнями станом на 15 листопада 2015.
- 60.Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” від 21.03.1991 // www.rada.gov.ua
- 61.Закон України “Про міжнародні договори України” від 14.10.1992 в редакції від 21.11.2002 // www.rada.gov.ua
- 62.Закон України “Про оплату праці” від 24.03.1995 // www.rada.gov.ua
- 63.Закон України “Про відпустки” від 15.11.1996 // www.rada.gov.ua
- 64.Закон України “Про охорону праці” від 21.11.2002 // www.rada.gov.ua
- 65.Закон України “Про колективні договори і угоди” від 01.07.1993 // www.rada.gov.ua
- 66.Беззуб Б.С., Міхатуліна О.М. Трудове право України: Опорний конспект лекцій. – К.: МАУП, 20017. 344 с.
- 67.Бойко М. Д. Трудове право України: Навч. посіб. К.: “Орлана”, 20015. 355 с.
- 68.Болотіна Н. Б. Трудове право України: Підручник. — 3-тє вид. К.: Вікар, 2015. 725 с.
- 69.Гирич О. Т. Трудове право: Курс лекцій для студ. юрид. вузів та ф-тів. К.: ТП Прес, 2015. 207 с.
- 70.Корпенко Д. О. Основи трудового права: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Вид-во А.С.К., 2015. 655 с.

Додаткова:

1. Приймак, В. М. Прийняття управлінських рішень : навч. посіб. К. Атіка, 2008. 240 с.
2. Родлер К. Управление в организациях : 2-е изд., испр., перераб. К. Ліра К. 2014. 124 с.
3. Сахно Є. Ю. Менеджмент малих та середніх підприємств : навч. посіб. К. Кондор, 2013. 342 с.

4. Сватюк О.Р. Основні ділові якості менеджера URL: file://D:/Documents/ТИМЧАСОВА/vkpnuen_2013_8_43.pdf]
5. Свидрук І.І. Креативний менеджмент. Навч. посіб. К. Центр учбової літератури, 2012. 224 с.
6. Серіков А. В. Управління організаційними змінами: Навчальний посібник. Харків: Фірма «БУРУН і К». 2013. . 264 с.
7. Скібіцький О. М. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності. Т. 1. : навч. посіб. / О. М. Скібіцький. – К. : Кондор, 2011. – 912 с.
8. Собченко О. М. Психологія управління : навч. посіб. / О. М. Собченко. Л. Д. Подольський. – К. : Кондор, 2013. – 196 с.
9. Сотник Е. Критерии поиска персонала для частных медучреждений /Е.Сотник //Практика управління закладом охорони здоров'я.–2015.–№12.– С.74–76
10. Чайка Г. Л. Праця менеджера в системі управління : навч. посіб. / Г. Л. Чайка. – К. : Знання, 2011. – 469 с.
11. Шкільняк М.М., Овсянюк-Бердадіна О.Ф, Крисько Ж.Л., Демків І.О. Менеджмент: навчальний посібник. Тернопіль. Крок, 2017. 351с.
12. Якубовський О.П., Пахомова Т.І., Драгомирецька Н.М. Управління ризиками та кризами. Навчальний посібник. К. Центр дистанційного навчання НАДУ при Президентіві України, 2011. 68 с.
13. Ярошевич Н. Б., Берлінг Р. З., Гавриляк А. С.. Підприємництво і менеджмент : посібник .Л. Новий світ-2000. 2014. 176 с.
14. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень : проблеми теорії, методології, практики : [Моногр.] / В. Д. Бакуменко. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 340 с.
16. Дзюндзюк В. Б. Ефективність діяльності публічних організацій : [Моногр.] / В. Б. Дзюндзюк. – Х. : ХарРІ УАДУ «Магістр», 2003. – 236 с.
17. Лахижа М. І. Модернізація публічної адміністрації: теоретичні і практичні аспекти [Текст] / М. І. Лахижа. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. – 289 с.
18. Політологія : [Підруч.] // За заг. ред. проф. Кремень В. Г., проф. Горлача М. І. –Харків: Друк. Центр «Єдинорог», 2001. – 640 с.
19. Про громадські об'єднання [Текст] : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 1. – С. 1

20. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії [Текст]: Закон України 05.10.2000 № 2017-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – С.409.
22. Про засади запобігання і протидії корупції [Текст]: Закон України від 07.04.2011 № 3206-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 40. – С. 404.
23. Балабаєва, З. Вудро Вілсон про витоки та причини виникнення теорії публічного адміністрування / З. Балабаєва // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М. М. Іжа]. – Одеса, 2010. – Вип. 4 (44). – С. 6–11.
24. Безверхнюк Т. М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні: [монографія] / Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, Е. Х. Топалова / За заг. ред. Т. М. Безверхнюк. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – 328 с.
25. Верстюк В. Ф. Політична історія України. XX ст. : у 6 т. / В. Ф. Верстюк, В. Ф. Солдатенко – К. : Генеза, 2002. – Т. 2 : Революції в Україні: політико-державні моделі та реалії (1917-1920). – 488 с.
26. Виноградова Н. Еволюція науково-теоретичних підходів до визначення понять «закон», «закономірність» та «принцип» у теорії державного управління / Н. Виноградова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / редкол. : С.М. Серьогін (голов. ред.) та ін. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 1 (31). – С. 36–45.
27. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / Б. С. Стичинський, І. В. Зуб, В. Г. Ротань — 4-те вид., допов. та переробл. К.: А. С. К., 2003. 1024 с.
28. Неумивайченко Н. М. Особливості виконання, зміни та припинення трудових правовідносин державних службовців: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.05 // Націо-нальна юрид. академія ім. Я. Мудрого. Харків, 2002. 20 с.
29. Панікаров В. Д. Трудове право: Конспект лекцій. Харьков, 2002. 107 с.
30. Пастухов В. П. Трудове право України: порядок ведення та оформлення кадрових документів: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Алерта, 2005. 279 с.
31. Пилипенко П. Д. Підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин. К.: Знання, КОО, 2003. 146 с.
32. Порівняльне трудове право / За ред. А.С. Мацко. К.: МАУП, 2005.
33. Приходько С. Г. Трудове право України: Навч. посіб. Для самостійного вивчення дисципліни; Київ. нац. економ. ун-т. К., 2003. 211 с.